

ภาพยนตร์ตลก: ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์¹

Comedies: Relationship between Humor and Jokes and Role of Monks

จักรพรรดิ ท่างาม² และวรุณญา อัจฉริยบดี³Chakkaphat Thangam⁴ and Warunya Ajchariyabodee⁵

(Received: 7 May 2021; Revised: 22 October 2021; Accepted: 25 November 2021)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ตลก โดยศึกษาเฉพาะภาพยนตร์ไทยที่ผลิตเพื่อฉายตามโรงภาพยนตร์ จำนวน 10 เรื่อง ซึ่งผลิตในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2562 โดยพิจารณาจากภาพยนตร์ที่มีพระสงฆ์เป็นตัวละครเอกของเรื่องและเป็นภาพยนตร์แนวตลก ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ โดยปรากฏบทบาททั้งหมด 5 บทบาท ได้แก่ บทบาททางด้านการสอนพระธรรมวินัย บทบาทด้านการสงเคราะห์ประชาชน บทบาทด้านการสงเคราะห์สังคมของพระสงฆ์ บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ บทบาทด้านมืดของพระสงฆ์ ซึ่งบทบาทส่วนใหญ่เป็นบทบาทที่มีอยู่จริงในสังคม แต่สร้างรายละเอียดของบทบาทนั้น ๆ ในลักษณะที่เกินจริง แปลก แตกต่าง ขัดแย้งกับสถานภาพของพระสงฆ์ในบางบทบาท ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความตลกขบขัน

ภาพยนตร์ตลกมักสอดแทรกความตลกขบขันให้กับตัวละคร “พระสงฆ์” ซึ่งเป็นบทบาทที่แตกต่างไปจากบทบาทในความเป็นจริงนอกจากนี้ยังเกิดว่าในภาพยนตร์ตลกได้แสดงบทบาทด้านมืด เช่น การเที่ยวกลางคืน ซึ่งปัจจัยหนึ่งสอดคล้องกับประเภทของภาพยนตร์ที่เป็นภาพยนตร์ตลกจึงสามารถแสดงออกในสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนาได้ อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์ที่พูดถึงพระสงฆ์ในทางตลก แม้ว่าจะนำเสนอด้านมืดของศาสนาบ้างก็ไม่เกิดข้อกังขา

คำสำคัญ: ภาพยนตร์ตลก พระสงฆ์ อารมณ์ขัน มุกตลก บทบาท

Abstract

This study examines the relationship between humor and jokes and the role of monk characters in comedies. Ten Thai comedies that were produced between 2005 – 2019 and shown in cinemas, with the monk characters as protagonists were selected and studied. The findings reveal that there are five roles of monks that appeared in the relationship between humor and jokes and monk characters: a role of teaching the Vinaya Pitaka, a role of providing public welfare, a role of implementing social works for monks, a role of performing monks' duties and responsibilities, and a role in their dark side. Most of the mentioned monks' roles were found to be real in societies. However, some details that were strange, exaggerated, and against the actual status of monks in certain roles were added into the movies to establish a sense of humor.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่อง กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันและมุกตลกของตัวละครพระสงฆ์ในภาพยนตร์ หลักสุนทรศิลป์ศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2563

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

⁴ Undergraduate student, Thai program, Department of Humanities, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

⁵ Lecturer, Thai program, Department of Humanities, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

Comedies often add a sense of humor through monk characters which is different from the one in reality. Notice that in the comedies it has shown the dark side of monks- moonlighting, for example – which is considered against the doctrines of Buddhism, can also be presented in the movies for creating humor. It should be noted that presenting the characters of monks in comedies, especially through their dark side is possible without any doubt.

Keywords: Comedies, Monks, Humor, Jokes, Role

บทนำ

อารมณ์ขันเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความผ่อนคลาย แต่ละสังขมอาจมองความตลกขบขันแตกต่างกันออกไป เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีการรับรู้และมีบริบททางสังคมที่ไม่เหมือนกัน การสร้างมุกตลกส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องสร้างให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจร่วมกันจึงจะเป็นที่มาของการเกิดอารมณ์ขัน

อารมณ์ขันโดยทั่วไปมักนิยามว่า หมายถึงอารมณ์ที่มนุษย์แสดงออกในรูปของเสียงหัวเราะ ยิ้ม หรืออมยิ้ม ลักษณะการแสดงออกทางกายภาพนี้ถือว่เป็นสากลคือเกิดขึ้นเหมือนกันทั้งหมดไม่ว่ามนุษย์นั้นจะเป็นชนชาติใดพูดภาษาใด แต่การที่มนุษย์มองว่าอะไรน่าตลกขบขันหรือไม่น่าตลกขบขันอาจจะแตกต่างกันตามแต่ละวัฒนธรรม (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2548, หน้า 1)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่ามุกตลกไม่สามารถแยกขาดจากสื่อได้ กล่าวคือไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสื่อประเภทตลกเท่านั้นที่จะสามารถสร้างความตลกได้ แต่รายการประเภทอื่น ๆ ก็สอดแทรกความตลกขบขันได้เช่นเดียวกัน หรือเรียกได้ว่า ตลกมีศักยภาพครอบด้านในการปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับปัจจัยที่มีในรายการโทรทัศน์ เช่น ประเภทของรายการ องค์ประกอบของรายการ และเนื้อหาของรายการ นอกจากนี้ศักยภาพที่มีอยู่แล้วยังช่วยเพิ่มขยายให้ตลกเพิ่มพูนศักยภาพของตัวเองมากขึ้น ผ่านการแสดงออกที่หลากหลาย เช่น นักแสดงสามารถสวมบทบาทเป็นใครก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะว่าจะจะเป็นเพียงแค่นักแสดงตลกเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากฐานะพระรองขึ้นมาเป็นพระเอกได้อย่างไม่ขัดเขิน (รุ่งอรุณ ฉัตรวิเศษ, 2553, หน้า 148)

นอกจากจะปรากฏความตลกในสื่อโทรทัศน์แล้ว ภาพยนตร์ก็เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่น่าความตลกขบขันมาเป็นจุดขายและเป็นที่น่าสนใจของผู้ชมจนประสบความสำเร็จดังจะเห็นได้จากรายได้ของภาพยนตร์เรื่องหลวงพี่เท่ง (2548) ทำรายได้ 141.3 ล้านบาท (กฤษณ์ เพชรรัตน์, 2554, หน้า 7) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่สร้างรายได้สูงสุดของค่ายพระนครฟิล์มในขณะนั้น

ภาพยนตร์ตลกไทย ส่วนใหญ่มักสร้างอารมณ์ขันจากลักษณะที่เกินพอดีของตัวละครและสถานการณ์ที่ไม่ปกติเป็นหลัก ลักษณะของตัวละครในภาพยนตร์ตลกของไทยที่ผู้สร้างนิยมนำมาสร้างอารมณ์ขันได้แก่ ตัวละครที่เป็นกะเทย ตัวละครกลุ่มการศึกษาน้อยจากชนบทโดยเฉพาะจากภาคอีสานของไทย และกลุ่มตัวละครที่มีลักษณะทางร่างกายที่พิกลพิการ (พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ, 2555, หน้า 101)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่านอกจากตัวละครที่กล่าวมาข้างต้น ภาพยนตร์ตลกไทยยังใช้ตัวละครพระสงฆ์ในการสร้างอารมณ์ขันด้วย ดังจะเห็นได้จากภาพยนตร์เรื่องหลวงพี่เท่งที่ประสบความสำเร็จและมีการผลิตซ้ำถึง 3 ภาค นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ ที่เพียงแค่อ้างอิงก็ชี้ชัดให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และใช้พระสงฆ์เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เช่น มากับพระ, หลวงพี่กับผีขนุน, เท่งโหน่งจีวรบิน, หลวงพี่แจ๊ส, นโม โอเค, หลวงตามหาเฮง เป็นต้น เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนในสังคมไทย อีกทั้งสื่อภาพยนตร์ผู้ชมสามารถเข้าถึงได้อย่างหลากหลาย จึงน่าสนใจว่าอารมณ์ขันและมุกตลกในภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพระสงฆ์อย่างไร ภาพยนตร์ที่น่าเสนอพระสงฆ์ในทางตลกขบขันเหล่านี้จึงเป็นที่สนใจของผู้ชมในสังคมไทยโดยไม่เกิดข้อโต้แย้ง

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกศึกษาเฉพาะภาพยนตร์ไทยที่ผลิตเพื่อฉายตามโรงภาพยนตร์ จำนวน 10 เรื่อง ทั้งนี้เป็นภาพยนตร์ไทยซึ่งผลิตในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2562 โดยพิจารณาจากภาพยนตร์ที่มีพระสงฆ์เป็นตัวละครเอกของเรื่อง และเป็นภาพยนตร์แนวตลก รายชื่อภาพยนตร์มีดังนี้

1. หลวงพี่เท่ง (2548)
2. มากับพระ (2549)
3. หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาร่ำรวย (2551)
4. หลวงพี่กับผีขนุน (2552)
5. หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก (2553)
6. เท่งโหน่ง จิวรับิน (2554)
7. หลวงพี่แจ๊ส 4G (2559)
8. หลวงพี่แจ๊ส 5G (2561)
9. นโม โอเค (2561)
10. หลวงตามหาเฮง (2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ. 2548 – 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดหัวข้อวิจัย
3. คัดเลือกภาพยนตร์ที่มีพระสงฆ์เป็นตัวละครเอกและเป็นภาพยนตร์แนวตลก
4. ถอดเทปมุกตลกที่ปรากฏในภาพยนตร์
5. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์
6. เรียบเรียงผลการวิจัย
7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์

พระสงฆ์ คือผู้ปฏิบัติตามอย่างพระพุทธเจ้า เห็นแจ้งในอริยสัจ บรรลุมรรคผลเป็นอริยบุคคล เขาชนะความทุกข์ได้ มากน้อยหรืออย่างเด็ดขาดตามความสามารถ (ธรรมทาส พานิช, บรรณานิการ, ม.ป.ป., หน้า บทนำ)

เมื่อการปฏิบัติธรรมเสื่อมลง อริยบุคคลในพุทธศาสนามีน้อย ภิกษุส่วนมากไม่ได้บวชเพื่อพระนิพพานตามอย่าง พระพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์ แต่บวชเพื่อประเพณี เพื่อการศึกษา และเพื่ออาชีพ เรียกว่า “สมมติสงฆ์” คือสมมติว่าเป็น ผู้แทนของพระอริยสงฆ์ ในบรรดาสมมติสงฆ์นั้นที่จริงยังมีอริยสงฆ์รวมอยู่ด้วย เป็นจำนวนมากบ้างน้อยบ้าง ตามยุคตาม สมัยที่มีผู้ปฏิบัติธรรมมากบ้างน้อยบ้าง (ธรรมทาส พานิช, บรรณานิการ, ม.ป.ป., หน้า 4)

ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ (2533) กล่าวถึงองค์ประกอบและบทบาทของพระสงฆ์ไว้ว่า พุทธศาสนาเมื่อกล่าวโดยองค์ประกอบมี 2 ประการ คือหลักธรรมวินัย และสถาบัน สถาบันที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากต่ออารยธรรมของพุทธศาสนาในปัจจุบัน คือสถาบันสงฆ์ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์เป็นตัวแทนที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นภาพลักษณ์ของสถาบันสงฆ์จะถูกมองไปในแง่ดีหรือในทางเสื่อมเสียก็อยู่ที่พฤติกรรมและบทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏออกมาสู่สังคม

ประเด็นนี้จะกล่าวถึง ภารกิจของพระสงฆ์ที่พึงมีต่อสังคมตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้า และบทบาททางสังคมสงฆ์ในปัจจุบัน

ภารกิจของพระสงฆ์ที่พึงมีต่อสังคมตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้า กล่าวโดยสรุป ดังนี้

ตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อสละตัณหา (การเวียนเกิดเวียนตายในห้วงของกิเลส) ลด ละ หน่าย คลายกิเลส ตัณห์ตัณหา หลังจากบรรลุแล้วจึงมีหน้าที่เอื้อเฟื้อธรรมตามแนวของพระพุทธองค์อย่างมีขั้นตอน ให้งามในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีหน้าที่ท่องเที่ยวไปเพื่อสั่งสอนหรือแสวงบุญ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนหมู่ มาก อนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อเกื้อกูลประโยชน์แก่มนุษย์และทวยเทพ ทั้งยังเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตอันประเสริฐ บริสุทธิ บริบูรณ์แก่ชาวโลกในด้านต่าง ๆ

บทบาททางสังคมของพระสงฆ์ในปัจจุบัน กล่าวโดยสรุป ดังนี้

พระสงฆ์มีหน้าที่ทั้งเพื่อตนเองและสังคม ทั้งส่วนวัตถุและจิตใจ แต่บทบาทที่แท้จริงคือการยกระดับจิตวิญญาณของตนและประชาชน และแนะนำทางเดินไปสู่ชีวิตอันประเสริฐ ซึ่งบทบาทด้านต่าง ๆ จะดำเนินไปได้ด้วยดีหากกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและพระสงฆ์เองสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้สังคมได้ นอกจากนี้ยังพบความล้มเหลวของพระสงฆ์ในการมีบทบาททางสังคม ปัจจัยหนึ่งเกิดจากพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่ศึกษาและไม่ปฏิบัติตามศีล ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นพุทธบัญญัติของพระพุทธองค์ แต่กลับประกอบกิจกรรมที่ขัดต่อคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาซึ่งปรากฏออกมาเป็นคำสั่งของมหาเถรสมาคม ห้ามประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในสื่อมวลชน

ศรอนงค์ สุขยิ่ง (2547) ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอภาพพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทย” ผลการศึกษาพบว่า ภาพของพระสงฆ์แบ่งเป็น 9 ลักษณะ คือ 1. ภาพของพระสงฆ์ที่ช่วยเหลือและเป็นที่ยอมรับให้ชาวราษฎร์ 2. ภาพของพระสงฆ์ที่สงบสำรวม 3. ภาพของพระสงฆ์ที่ไม่สงบสำรวม 4. ภาพของพระสงฆ์ที่เคร่งเครียดและวิตกกังวล 5. ภาพของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำชุมชน 6. ภาพของพระสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองดูแลชาวราษฎร์ 7. ภาพของพระสงฆ์ที่มีบุญบารมี 8. ภาพของพระสงฆ์ที่สร้างความเดือดร้อน 9. ภาพของพระสงฆ์ที่มีวิชาไสยศาสตร์

ในส่วนของการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์เปรียบเทียบกับหน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. บทบาทในการพัฒนาคุณภาพสังคม 2. บทบาทในการสงเคราะห์ประชาชน 3. บทบาทในการช่วยเหลือราชการ ซึ่งบทบาทส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ตามพระธรรมวินัย แต่สอดคล้องกับบริบททางสังคมในภาพยนตร์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการนำเสนอภาพพระสงฆ์ในภาพยนตร์ในภาพรวม โดยไม่ได้เจาะจงเฉพาะภาพยนตร์ตลกเท่านั้นทำให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทยมีความหลากหลาย ภาพของพระสงฆ์ดังกล่าวเกิดจากมุมมองของผู้ผลิตและคนในสังคมที่มีต่อพระสงฆ์ สื่อจึงนำเสนอออกมาในรูปแบบที่มีภาพลักษณ์แตกต่างกัน กล่าวคือมีทั้งด้านที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ตามพระธรรมวินัยแต่สอดคล้องกับบริบททางสังคมในภาพยนตร์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมุกตลกกับบทบาทพระสงฆ์ได้

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์ตลก

พทุทธิ ศุภเศรษฐศิริ (2555) ศึกษาเรื่อง “ภาพยนตร์ตลก: กรณีศึกษาภาพยนตร์ตลกของไทยในช่วงปี 2548-2552” ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ตลกของไทยมีลักษณะแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1. ภาพยนตร์ตลกที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับผี หรือเรียกว่าหนังผีตลก คิดเป็นร้อยละ 35.71 2. ภาพยนตร์ตลกที่เกิดจากการล้อเลียน คิดเป็นร้อยละ 26.19 3. ภาพยนตร์ตลกที่มีโครงเรื่องแบบภาพยนตร์บู๊ คิดเป็นร้อยละ 19.04 4. ภาพยนตร์ตลกที่มีโครงเรื่องแบบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 20 ของผลงานภาพยนตร์ตลกของไทยในช่วง พ.ศ.2548 จนถึงปี พ.ศ. 2552

ความขบขันในภาพยนตร์มักเกิดจากลักษณะที่เกินพอดีของตัวละครและสถานการณ์ที่ไม่ปกติเป็นหลัก ลักษณะของตัวละครที่นิยมนำมาสร้างอารมณ์ขัน ได้แก่ ตัวละครที่เป็นกะเทย ตัวละครกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยจากชนบทโดยเฉพาะจากภาคอีสานของไทย และกลุ่มตัวละครที่มีลักษณะทางร่างกายที่พิกลพิการ ส่วนภาพสะท้อนจากผลงานภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นว่าผู้สร้างภาพยนตร์เน้นที่การสร้างอารมณ์ขันเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความสมเหตุสมผลหรือสาระใด ๆ อาจมีเพียงประเด็นแนวคิดเล็ก ๆ บ้าง ผู้ชมส่วนใหญ่ก็เสพงานประเภทนี้เพื่อเป็นการผ่อนคลายมากกว่าที่จะหวังสาระหรือแง่คิด

สยาม เจริญอินทร์พรหม (2553) ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย” ผลการศึกษาพบว่า การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยมีลักษณะร่วมกันที่สำคัญ คือนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมา โครงเรื่องไม่ซับซ้อนเรียบง่ายเน้นมุกตลก มีความขัดแย้งที่ตรงและเข้าใจได้ทันที แก่นเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครมักมีด้านเดียวหรือผิดปกติด้านร่างกายแตกต่างจากคนทั่วไป ฉากตรงตามกับชุดเหตุการณ์ มุมมองการเล่าเรื่องใช้แบบรู้รอบซึ่งทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย เนื่องจากการสร้างภาพยนตร์ต้องใช้ทุนมาก ผู้ผลิตจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้ชมและสร้างสรรค์งานตามความต้องการของผู้ชมเพื่อให้ไม่ขาดทุน สิ่งที่สำคัญที่สุดของการผลิตภาพยนตร์ตลก คือต้องทำให้ผู้ชมหัวเราะได้ จุดประสงค์หลักของภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัยจึงเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมเป็นหลัก

งานวิจัยทั้งสองแสดงให้เห็นว่าความตลกขบขันในภาพยนตร์ตลกมักเกิดจากตัวละครที่มีความเป็นชายขอบ แยกจากสังคมหรือเป็นผู้ที่ขาดความสมบูรณ์ในชีวิตและเน้นการสร้างความตลกขบขันขึ้นเป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงความสมจริงหรือสาระ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมเท่านั้น

มาโนช ชุ่มเมืองปัก (2547) ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ตลกไทยยุคนิยมชุด “บุญชู” กับการสร้างสรรค์ของผู้กำกับภาพยนตร์” ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์ชุด “บุญชู” เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยแนวทางภาพยนตร์เอาใจตลาดผสมผสานกับแนวทางการทำภาพยนตร์คุณภาพ คือเน้นความเรียบง่ายในการนำเสนอ ไม่ซับซ้อน แต่มีความเข้มข้นของการดำเนินเรื่อง โดยใช้สูตรการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์ชีวิตผสมผสานกับรสชาติที่ครบรสแบบไทย ๆ และการสร้างอารมณ์ขันที่หลากหลาย ทั้งจากตัวบท เทคนิคทางภาพยนตร์ และองค์ประกอบทางการแสดงของนักแสดง เช่น อารมณ์ขันแบบเอะอะมะเทิ่ง อารมณ์ขันจากโครงเรื่องและตัวละคร อารมณ์ขันจากคำพูดและความคิดเชิงเสียดสี นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกสาระทางความคิดและนำเสนอปัญหาสังคมต่าง ๆ มานำเสนอ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ มักเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและสอดคล้องกับสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมขณะนั้น โดยเฉพาะแก่นความคิดหลักกล่าวถึงความมีน้ำใจที่ขาดหายจากสังคม

งานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าภาพยนตร์ตลกมักนำเสนอด้วยวิธีที่เรียบง่าย สร้างภาพยนตร์เพื่อใจคนดู แต่ก็ไม่ได้มุ่งเสนอแค่ความตลกขบขันเท่านั้น ยังมีการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประเด็นทางสังคมเพื่อให้ได้สาระไปพร้อมกับความบันเทิง

จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์ตลกที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ได้ข้อสังเกตว่าเป็นการศึกษาภาพยนตร์ตลกในภาพรวม กล่าวคือไม่ได้เจาะจงหรือมุ่งเน้นตัวละครใดตัวละครหนึ่ง แต่เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การเล่าเรื่อง และกลวิธีการสร้างความตลกขบขันของตัวละครซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นฆราวาส จึงมีอิสระในการสร้างอารมณ์ขันเป็นอย่างมาก ผู้วิจัย

จึงนำความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา มาวิเคราะห์ทฤษฎีการสร้างความตกลงขบขันของตัวละครพระสงฆ์ เพื่อให้เห็นถึงกลวิธีการสร้างซึ่งมีข้อจำกัดจากสถานภาพของตัวละครพระสงฆ์เอง และเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพระสงฆ์กับมุกตลกต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทที่หลากหลาย นอกจากจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากมุกตลกแล้วผู้วิจัยยังวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากบริบทของมุกตลกในฉากนั้น ๆ ด้วยเพื่ออธิบายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของตัวละครพระสงฆ์ ดังนี้

1. บทบาททางการสอนพระธรรมวินัย

การที่พระพุทธองค์ ทรงสถาปนาสังฆรัตนะขึ้นเพื่อเป็นศาสนทายาท มีบทบาทอันสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ คือการช่วยกันดำรงรักษาสืบทอดพระศาสนา และเผยแผ่ไปให้แพร่หลายมั่นคงในหมู่มวลมนุษย์ โดยพระภิกษุสงฆ์ที่จะออกไปสั่งสอนแนะนำประชาชนให้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ควรจะได้มีการฝึกฝนอบรมตนเองให้มีความรู้และคุณธรรม เพื่อให้การเผยแผ่เป็นไปอย่างได้ผล (ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ, 2533, หน้า 79) จากการวิเคราะห์บทบาททางการสอนพระธรรมวินัยที่ปรากฏในภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ้ 2 รุ่นฮาร์วาร์ด หลวงพี่ใจดีเทศน์ด้วยทำนองเพลงแร็ป (Rap) แต่เนื้อหาสอนธรรมะ ชาวบ้านต่างตื่นตาตื่นใจและมีอารมณ์ร่วม ในตอนท้ายกล่าวว่า “ตบตีพ่อแม่กลายเป็นเปรต ใครชอบฟังอาตมาเทศน์ขอให้งมมือขึ้น” ทุกคนที่ฟังยกมือทั้งหมด รวมไปถึงพระสงฆ์ด้วย

ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ้ 5G หลวงพี่แจ้เป็นพระธรรมทูตไปเผยแผ่ศาสนาที่ต่างประเทศ พบหลวงพี่ที่เป็นคนร้ายและหนีไปต่างประเทศ เด็กวัดที่ไปกับหลวงพี่แจ้จึงถามหลวงพี่ว่าไม่กลัวกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือ หลวงพี่จึงขอคำแนะนำจากหลวงพี่แจ้ว่าจะไปที่ใดดี

หลวงพี่ : หลวงพี่จะไปไหนดีท่านแจ้ช่วยแนะนำหลวงพี่หน่อยได้มั๊ยจ๊ะ

หลวงพี่แจ้ : ระดับหลวงพี่ต้องไปแบบยิ่งใหญ่ ๆ ไปไหนแบบ VIP ไปแบบบรรยากาศเจียบ ๆ ไปทาง ทะเล ไปแบบชิล ๆ

หลวงพี่ : แบบไหนล่ะจ๊ะ

หลวงพี่แจ้ : แบบโรฮีนจา

(หลวงพี่แจ้ 5G, 2561)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเป็นฉากที่มีความเกี่ยวข้องกับการสอนพระธรรมวินัย โดยใช้การสอดแทรกอารมณ์ขันและมุกตลก เช่น การเทศน์ก็เป็นการแสดงธรรมสั่งสอนอย่างหนึ่ง แต่ผู้สร้างภาพยนตร์สร้างความแปลกใหม่โดยการเทศน์ด้วยทำนองแร็ป (Rap) จึงทำให้เกิดอารมณ์ขัน ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ้ 5G แม้ว่าการสร้างความตลกขบขันจากบทสนทนาจะไม่ได้เป็นการสอนพระธรรมวินัยโดยตรง แต่บทสนทนาดังกล่าวอยู่ในบริบทที่หลวงพี่แจ้เป็นพระธรรมทูตไปเผยแผ่ศาสนาที่ต่างประเทศ

2. บทบาทด้านการสงเคราะห์ประชาชน

บทบาทด้านงานสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงคือ งานสงเคราะห์จิตใจ ส่วนการสงเคราะห์ทางวัตถุสามารถทำได้โดยทางอ้อม เช่น การชักจูงให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชักจูงให้ทำงานแก่ผู้ที่ขัดสน (ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ, 2533, หน้า 80 - 81) เช่น ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ้ 5G ฉากที่โยมน้ำมาขอความช่วยเหลือให้พระไปปราบผีที่บ้าน



ภาพที่ 1 โยมนำมาขอความช่วยเหลือให้พระไปปราบผีที่บ้าน
(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=C00mcFfW8AE>)

หลวงพ่อไชยาเขาโยมน้ำ ดั่งบทสนทนา

หลวงพ่อไชยา : อ้าวโยมน้ำใช้ไหมนะ
โยมน้ำ : ใช่ค่ะ
พระ ก : น้ำฝน
หลวงพ่อไชยา : น้ำหนอง เดินไปที่ไหนต้องเอากระดาศทิชชูเช็ดตาม

(หลวงพี่แจ๊ส 5G, 2561)

หลังจากการปราบผีเสร็จสิ้น หลวงพ่อดามหลวงพี่แจ๊ส ดั่งบทสนทนา

หลวงพ่อดาม : แล้งงานบ้านโยมน้ำเป็นยังไงบ้างจ๊ะ
หลวงพี่แจ๊ส : หลอน น่ากลัวมากครับ
หลวงพ่อดาม : โคนผีหลอกเหรือ
หลวงพี่แจ๊ส : คนในบ้านนะ น่ากลัวทั้งบ้านเลยครับหลวงพ่อดาม

(หลวงพี่แจ๊ส 5G, 2561)

การนำเสนอภาพจากนี้แสดงให้เห็นความเคารพพระสงฆ์ของชมราวาสได้เป็นอย่างดี การจัดฉากดังกล่าวจึงสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์ที่ควรจะต้องช่วยเหลือประชาชนเมื่อประชาชนมาขอความช่วยเหลือ แต่การพูดคุยกันอย่างปกติอาจจะไม่ใช่จุดประสงค์ที่จะสร้างความตลกขบขันได้ ผู้สร้างภาพยนตร์จึงเลือกใช้บทสนทนาในการสร้างสีสัน คำพูดของหลวงพ่อดามที่หยอกล้อชื่อของบุคคลอื่นว่าเป็น “น้ำหนอง” ซึ่งเป็นการดูถูกบุคลิกภายนอกของบุคคล ในความเป็นจริงพระสงฆ์ไม่ควรใช้คำพูดลักษณะนี้ แต่ด้วยความที่เป็นภาพยนตร์จึงสามารถทำได้และผู้ชมภาพยนตร์กลับมองว่าเป็นเรื่องตลกขบขันโดยไม่มีข้อกังขาแต่อย่างใด

ส่วนประเด็น “พระปราบผี” น่าจะเป็นความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่ การที่หลวงพี่แจ๊สไปปราบผีจึงเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนด้านจิตใจเช่นเดียวกัน แต่ด้วยความที่เป็นภาพยนตร์ตลกมักสร้างตัวละครออกมาในรูปแบบไม่น่ากลัว ในลักษณะที่เล่นที่จริง ส่วนตัวละครพระสงฆ์มักสร้างให้กลัวผี แต่ต้องปราบผี ฉะนั้นการทำหน้าที่ด้วยความกลัวผ่านการแสดงของตัวละครพระสงฆ์ที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่ามีอำนาจที่จะสามารถปราบผีได้ จึงเป็นภาพที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงในสังคมทำให้เกิดอารมณ์ขันจากบทบาทยังกล่าว

ภาพยนตร์เรื่อง เท่งโหม่ง จิวรบิน ฉากที่ถึงน้ำมันของเครื่องบินรั่ว หลวงพี่เท่งจึงออกไปอุดรอยรั่วขณะที่เครื่องบินกำลังบินอยู่บนฟ้า



ภาพที่ 2 หลวงพี่เท่งออกไปอุดรถึงน้ำมัน

(ที่มา: <https://www.facebook.com/296206465113610/videos/534847367834136>)

(เท่ง โห่ง จีวรบิน, 2554)

ฉากนี้เป็นฉากที่ถึงน้ำมันของเครื่องบินร่ว หลวงพี่เท่งจึงออกไปอุดรยี่งัวเพื่อให้เครื่องบินขับเคลื่อนต่อไปได้ หากวิเคราะห์ในมิติของความสมจริงจะไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ แต่อีกมิติหนึ่งก็ทำให้เห็นบทบาทของพระสงฆ์ด้านการช่วยเหลือประชาชนแม้ว่าวิธีการช่วยเหลือนั้นจะเป็นเรื่องเกินจริงก็ตาม ซึ่งความเกินจริงที่เกิดขึ้นในฉากนี้ผู้สร้างภาพยนตร์อาจต้องการเน้นย้ำบทบาทของพระสงฆ์ด้านการช่วยเหลือประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าประชาชนจะมีปัญหาในรูปแบบใดพระสงฆ์ก็สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี แม้ว่าภาพของการช่วยเหลือถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบที่ไม่สัจรวม แต่ก็ทำให้เกิดความตกชบขันได้เป็นอย่างดี

3. บทบาทด้านการสงเคราะห์สังคมของพระสงฆ์

ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาร์วีย์ ฉากที่หลวงตาไม่สบายไอเป็นเลือดต้องนำส่งโรงพยาบาล พระสงฆ์หลายรูปต่างรีบขึ้นรถ เพื่อที่จะส่งหลวงตาไปโรงพยาบาลแต่หลวงตาไม่ได้ขึ้นรถไปด้วย หลวงพี่ใจอึ้งแบกหลวงตาใส่หลังแล้ววิ่งตามรถคันดังกล่าว มีการใช้ดนตรีประกอบเพื่อให้เสริมความตลก หลวงพี่ใจอึ้งพาหลวงตาวิ่งลัดเข้าไปในป่า แถวลีกล้วยคอกหลวงตาจนตกลงจากหลังของหลวงพี่ใจอึ้ง จากนั้นวิ่งต่อไปจนถึงที่รักษา



ภาพที่ 3 หลวงพี่ใจอึ้งแบกหลวงตาใส่หลังแล้ววิ่งไปที่รักษา

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=0toWEImGqJI>)

(หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาร์วีย์, 2551)

จะเห็นว่าในสถานการณ์ที่คับขันพระสงฆ์มีบทบาทด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ผู้สร้างภาพยนตร์ทำให้เกิดความตลกชบขันจากบทบาทของการช่วยเหลือที่เกินจริงคือการให้หลวงพี่ใจอึ้งแบกหลวงตาใส่หลังแล้ววิ่งไปจนถึงที่รักษา ทั้งยังสร้างให้มีเคราะห์หามยามร้ายที่หลวงตาวัยจะรีบไปรักษาจะต้องมีเกิดอุบัติเหตุจากการโดนแถวกล้วยคอกกล้วยคอกทั้งยังนำเสนอความเร่งรีบของตัวละคร ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความตลกชบขัน

4. บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์

การจำแนกว่าบทบาทใดเป็นวัตรปฏิบัติผู้วิจัยวิเคราะห์จากความหมาย ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า วัตร หมายถึง (๑) กิจพึงกระทำ เช่น ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น, หน้าที่ เช่น ข้อวัตรปฏิบัติ,

ธรรมนิยม เช่น ศีลาจารย์วัตร ; (๒) น. ความประพฤติ เช่น พระราชจริยวัตร การปฏิบัติ เช่น ถูงดวดิตร อุปัชฌายวัตร การจำศีล วัตรปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่หรือตามศีล (ราชบัณฑิตยสภา, 2563)

4.1 การศึกษาเล่าเรียน ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ๊ส 4G ฉากที่พระมหาสมปองคุยกับหลวงพี่แจ๊ส มีคำพ้องเสียงคือคำว่า สึก ที่เป็นการลาสิกขา กับคำว่า สึก ที่เป็นการต่อสู้ จึงไม่สามารถนำมาใช้ในความหมายเดียวกันได้ทำให้เกิดอารมณ์ขัน โดยสอดแทรกมุกตลกในบทบาทการศึกษา



ภาพที่ 4 พระมหาสมปองขณะกำลังสอนหนังสือ

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=hkESzajhnlA>)



ภาพที่ 5 หลวงพี่แจ๊สสนทนากับพระมหาสมปอง

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=hkESzajhnlA>)

ดั่งบทสนทนา

พระมหาสมปอง : คิดจะสึกไหมครับ

หลวงพี่แจ๊ส : รอทหารเดินผ่านครับ

พระมหาสมปอง : ทำไมต้องรอให้ทหารเดินผ่าน

หลวงพี่แจ๊ส : ทหารผ่านศึก

(หลวงพี่แจ๊ส 4G, 2559)

บทสนทนาดังกล่าว เกิดในฉากที่พระมหาสมปองสอนหนังสือให้กับพระสงฆ์ ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์ก็มีการเรียน การศึกษาเช่นเดียวกับฆราวาส ผู้สร้างภาพยนตร์จึงสอดแทรกมุกตลกในบทบาทด้านการศึกษาของตัวละครพระสงฆ์ ทำให้เกิดความตลกขบขัน

4.2 การบิณฑบาต ภาพยนตร์เรื่อง นโม โอเค ฉากที่พระวินัยออกบิณฑบาตแล้วระหว่างที่ยืนให้โยมนำอาหารใส่บาตรได้เหยียบรังมดแดงที่ตกอยู่บนถนน มดแดงเข้าไปในจีวรพระจึงแสดงกิริยาไม่ปกติทำให้เกิดความตลก ภาพฉายไปที่มดแดงเกาะไข่มดในบาตรอาจเป็นนัยสื่อว่ามดกำลังกัดอ้นทะ (อวัยวะเพศ) ของพระวินัย



ภาพที่ 6 พระวินัยเหี้ยมปรังมดแดง

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=YnwrJFvReac>)

(นโม โอเค, 2561)

ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่แจ๊ส 5G ฉากที่หลวงพี่แจ๊สบิณฑบาต เด็กวัดพูดว่า “โคตรโหดกระโดดข้ามเปิด” หลวงพี่แจ๊สกำลังยืนให้คนมาใส่บาตร เมื่อใส่บาตรเสร็จจึงมีการให้พรแล้วเคลิ้มพูดตามเด็กวัด ความว่า “อายุวัฒนโณสุขขัง... ข้มเปิด”

ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก เด็กวัดตั้งนาฬิกาปลุกแก๊งพระบวชใหม่ หลวงพี่น้อยได้ยินเสียงนาฬิกาปลุกคิดว่าเป็นเวลาเช้า (ที่จริงค่ำ) จึงรีบออกบิณฑบาตเพราะกลัวว่าจะสาย เมื่อเดินไปสักพักได้ยินเพลงชาติพร้อมทั้งธงกำลังลงจากยอดเสา ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดที่เกิดจากการคิดไปเองของตัวละครโดยไม่ได้สังเกตสิ่งรอบตัว เพียงแคื่อยินเสียงนาฬิกาที่ตดสันนาคือเวลาเช้า ดังบทสนทนา

หลวงตา : อ้าวพระน้อยไปไหนมาล่ะกลับซะมืดค่ำเชียว

หลวงพี่น้อย : ไปบิณฑบาตครับ ดูนานาฬิกาผิด คิดว่ามัน 6 โมงเช้าที่แท้ 6 โมงเย็น

พระประเสริฐ : ได้อะไรมาบ้างล่ะ จะได้ฉันภัตตาหารค่ำด้วยกันเลย

(หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก, 2553)

ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก พระสงฆ์ออกบิณฑบาต มีฝรั่งใส่บาตร เมื่อใส่บาตรเสร็จ หลวงตาพูดว่า “ขอเชิญทูกองค์ Follow me ให้ศิลาให้พรก็ต้อง อายุวัฒนโณ โอเคชิกกะแลค กันแหละ”

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นว่า ฉากบิณฑบาตถูกนำมาสร้างในภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์แทบจะทุกเรื่อง อาจเนื่องจากการบิณฑบาตของพระสงฆ์เป็นวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน และสามารถสร้างสรรคความตลกขบขันจากบทบาที่ได้อเป็นอย่างดี เช่น การเกิดอุบัติเหตุ ลื่นล้ม เหี้ยมปรังมดแดง รวมไปถึงการเล่นกับภาษาเพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน เช่น เคลิ้มจากการฟังเด็กวัดพูด จึงท้อบทสวดว่า อายุวัฒนโณสุขขัง... ข้มเปิด เมื่อฝรั่งมาใส่บาตรพระจึงดัดแปลงบทสวดเป็น อายุวัฒนโณ โอเคชิกกะแลค ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงมุกตลกกับบทบาให้เข้ากับบริบทของฉากนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังสร้างความตลกโดยอ้างถึงเวลาของการบิณฑบาตเพื่อสร้างอารมณ์ขัน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก ในตัวอย่างบทสนทนากล่าวถึงการตื่นที่คิดว่าเวลา 6 โมงเย็นคือ 6 โมงเช้า แล้วกล่าวเชื่อมโยงถึงบทบาของพระสงฆ์ว่าต้องรีบออกไปบิณฑบาตตอนเช้าก่อนที่จะสาย เป็นต้น

4.3 การสวดมนต์ทำวัตร ภาพยนตร์เรื่อง มากับพระ ฉากที่พระตื่นมาทำวัตรเช้า แต่ที่จริงเพิ่งถึงเวลาสองยาม เป็นความเข้าใจผิดเรื่องเวลาเพราะพระสงฆ์ต้องตื่นมาทำวัตรเช้า ซึ่งจะมีการเคาะระฆังเพื่อเป็นสัญญาณให้ตื่น แต่เสียงที่พระสงฆ์ได้ยินเป็นเสียงของคนบ้าที่เคาะทำให้เกิดความเข้าใจผิด และเกิดความตลกขบขัน นอกจากนี้ยังมีฉากที่พระกับเณรไม่สวดมนต์เอง คือนอนแล้วเปิดบทสวดในวิทยุ จึงถูกลงโทษให้ไปป่าช้าเมื่อพบผีจึงแสดงท่าที่ไม่สำรวม

จากตัวอย่าง จุดประสงค์ของผู้สร้างภาพยนตร์อาจต้องการสร้างความตลกขบขันจากความเข้าใจผิดเรื่องเวลาเกี่ยวกับการตื่น และการสวดมนต์ที่พระสงฆ์ต้องสวดด้วยตัวเอง สะท้อนให้เห็นบทบาของพระสงฆ์ที่ต้องสวดมนต์ทำวัตรเช้า โดยใช้เสียงระฆังเป็นสัญญาณ ซึ่งภาพยนตร์เรื่องมากับพระ ฉายในปี 2549 นั้นอาจสื่อให้เห็นวิธีการปลุกของพระสงฆ์ใน

ยุคสมัยนั้นด้วย ซึ่งแตกต่างจากภาพยนตร์เรื่องหลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเฮย่าโลก ฉายในปี 2553 ที่เล่นตลกจากการตื่นผิดเวลา โดยใช้นาฬิกาปลุก

ทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าจะจะเป็นพระหรือเณรที่มีบทบาทที่จะต้องสวดมนต์ก็ไม่ได้ทำตามกฎระเบียบ หรือมีความซื่อสัตย์ตามสิ่งที่ควรจะเป็น แต่มีการปรับใช้เทคโนโลยีที่เรียกว่า “วิทยุ” เปิดบทสวดเพื่อที่ตนเองจะได้นอนพัก จนนำไปสู่การถูกลงโทษและทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ขัน

4.4 การออกอุตงค์ ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาฮา ร่ำรวย ฉากที่หลวงพี่ใจอึดตกต้นไม้ ให้ความมาก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุตกต้นไม้ สาเหตุเกิดจากหลวงพี่ใจอึดออกอุตงค์แล้วพบกับลมพายุที่พัดแรงมาก แรงถึงขนาดที่ตัวของหลวงพี่ปลิวขึ้นไปบนฟ้า จึงเป็นการสร้างความตลกขบขันจากการออกอุตงค์ โดยจะอธิบายลำดับเหตุการณ์ดังนี้ 1. หลวงพี่ใจอึดจุ่มไม้ให้ปลิวตามกระแสลม 2. หลวงพี่ใจอึดปลิวขึ้นไปบนฟ้า 3. หลวงพี่ใจอึดตกลงมาติดบนกิ่งไม้ 4. หลวงพี่ใจอึดตกจากกิ่งไม้แล้วมาเกาะต้นไม้ 5. หลวงพี่ใจอึดตกต้นไม้ 6. ใบหน้าของหลวงพี่ใจอึดมีบาดแผลจากการตกต้นไม้

วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างภาพยนตร์อาจต้องการนำเสนอความตลกขบขัน แต่ก็ทำให้เห็นนัยว่าการอุตงค์ไม่ได้เป็นเรื่องที่สุขสบาย พระสงฆ์อาจพบกับภัยต่าง ๆ อย่างไม่ทันได้ตั้งตัว ซึ่งฉากนี้นำเสนอโดยใช้ลมเป็นอุปสรรค หากวิเคราะห์ในมิติของความเป็นจริงอาจเป็นไปได้ยากที่ลมจะหอบร่างมนุษย์ขึ้นไปบนฟ้า (ในภูมิประเทศของประเทศไทย) ดังนั้นจึงเป็นการสร้างความตลกจากบทบาทของพระสงฆ์ที่มีอยู่จริง โดยการเพิ่มความเกินจริงของเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดความตลกขบขัน

4.5 การเคาะระฆัง ภาพยนตร์เรื่อง มากับพระ พระหลับ (ชื่อว่าหลับ) มาเคาะระฆังตอนเช้า แล้วหลับขณะกำลังเคาะ



ภาพที่ 7 พระชื่อหลับ หลับขณะกำลังเคาะระฆัง

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=7c-bRSErLAo>)

(มากับพระ, 2549)

ผู้สร้างภาพยนตร์นำการกระทำที่เป็นกิจวัตรที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติ ซึ่งแม้จะเป็นกิจวัตรธรรมดาทั่วไป แต่ก็สร้างให้เกิดอารมณ์ขันได้ดังในฉากนี้ ที่พระสงฆ์มาเคาะระฆังตอนเช้า แล้วหลับขณะกำลังเคาะ สะท้อนให้เห็นว่าการเคาะระฆังเป็นหน้าที่หนึ่งที่พระสงฆ์ทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จุดประสงค์ของการเคาะระฆังเพื่อบอกให้พระสงฆ์ออกบิณฑบาต เมื่อโยมได้ยินก็เริ่มเตรียมของใส่บาตรหรือพระสงฆ์รวมตัวทำวัตรเช้า แต่การเคาะแบบปกติคงไม่เพียงพอสำหรับภาพยนตร์ตลก จึงสร้างความตลกจากการหลับขณะกำลังเคาะระฆัง ซึ่งในฉากนี้สร้างอารมณ์ขันโดยใช้การนำเสนอภาพเป็นหลัก คือไม่มีบทพูด ไม่ได้แสดงโดยใช้กิริยาท่าทางมากมาย เพียงแค่ให้ตัวละครพระสงฆ์ทำหน้าที่เคาะยี่สิบหนึ่ง ๆ เพียงไม่กี่วินาที แล้วก็ตัดภาพไปที่ฉากอื่น ซึ่งระยะเวลาอันสั้นนี้ก็ทำให้เกิดความตลกขบขันได้เช่นกัน

4.6 การทำหน้าที่เป็นพระอุปัชฌาย์ ภาพยนตร์เรื่อง หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเฮย่าโลก ฉากที่น้อยมาขอให้หลวงพอบวชให้

จากการวิเคราะห์ หลวงตามีหน้าที่เป็นผู้บวชให้น้อยหรือที่เราเรียกว่า พระอุปัชฌาย์ สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของการเป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นบทบาทหนึ่งของพระสงฆ์แต่ไม่ใช่พระสงฆ์ทุกรูปที่จะสามารถทำได้ ผู้สร้างภาพยนตร์ใช้บทบาทนี้มาสร้างให้เกิดความตลกขบขันในบทสนทนาของหลวงตากับน้อย ซึ่งวิเคราะห์จากบทสนทนามีจุดประสงค์คือสอนให้ไม่ทำผิด แต่อีกมิติหนึ่งก็ทำให้เกิดความตลกขบขันจากการใช้คำคล้องจองเพื่อบอกกล่าว ดังความว่า “เออละ ถ้าเกิดเองเบื้อวัดขึ้นมาในคุกจะเต็มไปด้วยพระ เอ้อ ก็ดีเหมือนกันที่มาบวช ไม่ใช่บวชเพื่อที่จะมาเล่นหมากรุก บวชเพราะสนุกตามเพื่อน ไม่ใช่เข้าเอน เพลนอน กลางวันพักผ่อน ตกค่ำก็ดูโทรทัศน์ ตกดึกก็ซัดมามา ตี 5 ก็ล่อเฟรนซ์ฟรายส์จิ้มซอสมะเขือเทศ อู้ย!”

5. บทบาทด้านมืดของพระสงฆ์

การที่ยกกลางคืนจัดเป็นบทบาทด้านมืดซึ่งไม่เหมาะสมกับพระสงฆ์ แต่ภาพยนตร์ปรากฏบทบาทในลักษณะนี้ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าในทุก ๆ สังคมจะมีทั้งคนดีและคนไม่ดีแต่ต้องให้คนดีเป็นคนดูแลคนไม่ดี บทบาทนี้จึงสร้างสีสันให้กับภาพยนตร์จากความขัดแย้งกับความจริงของพระสงฆ์ในมโนทัศน์ของคนส่วนใหญ่ที่จะต้องเป็นคนดี อยู่ในศีลธรรม แต่การไม่อยู่ในศีลธรรมหรือหลักปฏิบัติของพระสงฆ์นี้นับว่าเป็นจุดสำคัญที่นำไปสู่การสอดแทรกมุกตลกได้เป็นอย่างดี เช่น เมื่อพระสงฆ์เมาจนตกบันได พระสงฆ์เมาและดัดแปลงบทสวดเพื่อเสียดสีพระสงฆ์ที่ประพฤติผิด



ภาพที่ 8 พระสงฆ์ตกบันได

(ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=C00mcFfW8AE>)

(หลวงพี่แจ๊ส 5G, 2561)

ดัดแปลงบทสวดเพื่อเสียดสีพระสงฆ์ที่ประพฤติผิด ดังบทสนทนา

หลวงพี่แจ๊ส	: พักผ่อนตามอภัยาคัยนะครับ เดี่ยวตื่นมาจะแรงแค้
พระรูปหนึ่ง	: อะไรแรงแค้
หลวงพี่แจ๊ส	: อระแรงแค้ สัมมาสัมพุทโธ ภาคะวา, สว่างคาตาที่งกลับมามาทำมีน อูตรีเซโนว่าไม่ได้
กินแต่	กลืนไชยมาเลยมีง

(หลวงพี่แจ๊ส 5G, 2561)

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ทำให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ตลกมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นบทบาทที่มีอยู่จริงในสังคม แต่สร้างรายละเอียดของบทบาทนั้น ๆ ในลักษณะที่เกินจริง ทั้งยังเป็นสิ่งที่พระสงฆ์ไม่ควรปฏิบัติในบางบทบาท ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้างอารมณ์ขันเท่านั้น โดยไม่ได้สอดแทรกหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ผู้ชมจะได้รับแง่คิดหลังจากชมภาพยนตร์จบทั้งเรื่อง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ปรากฏบทบาทที่หลากหลาย ดังนี้

บทบาททางด้านการสอนพระธรรมวินัย จัดว่าเป็นบทบาทที่แท้จริงอย่างหนึ่งของพระสงฆ์ที่พบได้ในบริบทของความเป็นจริง กล่าวคือมีบทบาทนี้จริงในสังคมและเป็นบทบาทที่ดีไม่ขัดกับสถานภาพของพระสงฆ์ ผู้สร้างภาพยนตร์สร้าง ความตกลงขบขันจากบทบาทนี้โดยการอ้างถึง และสร้างความแปลกใหม่ของรูปแบบการเทศน์

บทบาทด้านการสงเคราะห์ประชาชน เป็นรูปแบบของการสงเคราะห์ที่มีทั้งสมเหตุสมผลและเกินจริง สมเหตุสมผล เช่น การช่วยเหลือด้านการเป็นที่พึ่งทางกายและทางใจ การปราบผี ช่วยเหลือเมื่อฆราวาสโดนทำร้าย เป็นต้น แต่ยังพบการช่วยเหลือที่เป็นเรื่องเกินจริง เช่น พระสงฆ์ออกไปอุ้มถึงน้ำมนต์ขณะที่เครื่องบินกำลังขับเคลื่อนอยู่บนฟ้า ซึ่งจากรูปแบบการสงเคราะห์ที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนแสดงกิริยาท่าทางที่ไม่สมควรทำให้เกิดความตกลงขบขัน

บทบาทด้านการสงเคราะห์สังคมของพระสงฆ์ บทบาทของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของพระสงฆ์นี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าคนเราต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งปรากฏการช่วยเหลือที่ยากที่จะเป็นไปได้ เช่น การแบกหลวงตาใส่หลังแล้ววิ่งไปจนถึงที่รักษา โดยผู้สร้างภาพยนตร์สอดแทรกความตกลงขบขันจากธรรมชาติของความเร่งรีบ ผลที่ตามมาของความเร่งรีบคือความไม่สำรวจ

บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ ปรากฏ 6 บทบาท ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียน การบิณฑบาต การสวดมนต์ทำวัตร การออกอุตุค การเคาะระฆัง และการทำหน้าที่เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อพิจารณารายละเอียดที่ปรากฏในแต่ละบทบาทจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับความตกลงขบขัน ด้านการศึกษาสร้าง ความตกลงขบขันจากบทสนทนา, บิณฑบาต สร้างความตกลงขบขันจากรูปแบบสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น หากผู้มาใส่บาตรเป็นชาวต่างชาติพระก็จะนำภาษาอังกฤษมาใส่ในบทสวด หรือตกลงจากอุบัติเหตุของการบิณฑบาต, สวดมนต์ทำวัตรเป็นเหตุของการถูกทำโทษเนื่องจากไม่ได้สวดมนต์เอง แต่เปิดบทสวดในวิทยุ, อุตุคเป็นเหตุของเคาะระฆังหามยามร้ายจากการเดินทางนำไปสู่การสร้างอุบัติเหตุที่เกินจริงและเกิดความตกลงขบขันจากความเกินจริงนั้น, เคาะระฆังก็สร้างความตกลงขบขันจากการหลับขณะเคาะของพระสงฆ์, การเป็นพระอุปัชฌาย์ บทบาทนี้ไม่ได้ปรากฏแน่ชัด แต่การที่ตัวละครที่เป็นฆราวาสขอให้พระบวชให้ ผู้วิจัยจึงอนุมานได้ว่าพระที่บวชให้ได้ก็คืออุปัชฌาย์ โดยเล่นตลกกับคำพูดของพระอุปัชฌาย์

บทบาทด้านมิดของพระสงฆ์ เป็นการนำเสนอด้านมิดของศาสนาเนื่องจากการที่วงกลางคืนจัดว่าเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ไม่พึงปฏิบัติ เพราะจะขัดแย้งกับการประพฤติปฏิบัติในพระธรรมวินัย แต่ปรากฏบทบาทนี้ในภาพยนตร์และเป็นเหตุของความตกลงขบขัน

จากบทบาทดังกล่าวทำให้เห็นว่า ความตกลงขบขันกับบทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กันไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง กล่าวคือแม้ว่ามุกตลกบางมุกไม่ได้สะท้อนบทบาทที่แท้จริงของพระสงฆ์ แต่ก็อนุมานได้ว่าปรากฏบทบาทเช่นนี้ เช่น การเป็นพระอุปัชฌาย์ นอกจากนี้ยังพบว่าการสอดแทรกมุกตลกบางมุกไม่ปรากฏชัดในบทบาท แต่บทบาทจะนำไปสู่การสร้าง ความตกลงขบขันในฉากถัดไป

ทั้งนี้บทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏผลการศึกษานี้เป็นบทบาทที่มีอยู่จริงในสังคมแต่อาจมีรายละเอียดบางอย่างที่แตกต่างไปจากความเป็นจริง มีความเกินจริง แปลก แตกต่าง บางบทบาทขัดแย้งกับสถานภาพของพระสงฆ์ เช่น การเที่ยวกลางคืน หากมองในเรื่องของสาระทางธรรมที่ได้จากมุกตลกแทบจะไม่ปรากฏสาระใด เป็นเพียงการสร้าง ความตกลงขบขันโดยตรงไม่ได้แฝงแง่คิดจากมุกตลกนั้น ๆ แต่ผู้ชมจะได้รับความรู้สึกความเข้าใจและแง่คิดต่าง ๆ หลังจากชมภาพยนตร์จบ ดังงานวิจัยของ พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ (2555) พบว่าผู้สร้างภาพยนตร์เน้นที่การสร้างอารมณ์ขันเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความสมเหตุสมผลหรือสาระใด ๆ อาจมีเพียงประเด็นแนวคิดเล็ก ๆ โดยผู้ชมส่วนใหญ่ก็เสพงานประเภทนี้เพื่อเป็นการผ่อนคลายมากกว่าที่จะหวังสาระหรือแง่คิด

จากภาพยนตร์ทั้งหมดมักนำเสนอเรื่องในชนบทเป็นส่วนใหญ่ และสร้างบทบาทของพระสงฆ์ให้มีความใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนต้องพึ่งพาพระสงฆ์เมื่อมีเหตุต่าง ๆ พระสงฆ์ก็จะช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น ๆ ปัจจัยหนึ่งอาจเนื่องจากคนชนบทมีความสัมพันธ์กับวัดมากกว่าคนเมือง ผู้สร้างภาพยนตร์จึงมักนำเสนอภาพพระสงฆ์ที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับชาวบ้าน มากกว่าที่จะนำเสนอภาพพระสงฆ์ที่เคร่งวินัย

ส่วนประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ขันและมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ ผู้สร้างภาพยนตร์มักสอดแทรกความตลกขบขันในบทบาทจริงของพระสงฆ์ แต่ให้รายละเอียดของบทบาทนั้น ๆ ให้เกินจริง เช่น การสอนพระธรรมวินัย การช่วยเหลือประชาชน โดยที่ตัวละครพระสงฆ์ไม่ได้แสดงกิริยาอย่างสำรวม ซึ่งความไม่สำรวมนี้จัดว่าเป็นจุดเด่นที่ทำให้เกิดความตลกขบขัน นอกจากนี้ยังปรากฏบทบาทด้านมืด เช่น การเที่ยวกลางคืน ปัจจัยหนึ่งอาจเนื่องจากประเภทของภาพยนตร์ที่เป็นภาพยนตร์ตลกจึงทำสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนาได้ อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์ที่พูดถึงพระสงฆ์ในทางตลก แม้ว่าจะนำเสนอด้านมืดของศาสนาบ้างก็ไม่เกิดข้อกังขา ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของ ศรอนงค์ สุขยิ่ง (2547) ในแง่มุมของการนำเสนอภาพพระสงฆ์ไม่ได้แตกต่างไปจากเดิม ยังคงปรากฏบทบาทที่หลากหลาย ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี บทบาทเหล่านี้พบว่าไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยแต่สอดคล้องกับบริบททางสังคมในภาพยนตร์เช่นเดียวกัน

พระสงฆ์ในภาพยนตร์ส่วนใหญ่ไม่ได้บวชเพื่อการบรรลุหรือภาพยนตร์ไม่ได้นำเสนอภาพของพระสงฆ์ที่มุ่งปฏิบัติธรรม ละทางโลกอย่างแท้จริง บทบาทที่ปรากฏส่วนใหญ่มักจะเชื่อมโยงกับสังคม การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างวัดกับชุมชน บางฉากสะท้อนให้เห็นว่าบวชเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธรรมทาส พานิช (บรรณานุกรม, ม.ป.ป. หน้า บทนำ) กล่าวว่าเมื่อการปฏิบัติธรรมเสื่อมลงภิกษุส่วนมากไม่ได้บวชเพื่อพระนิพพานแต่บวชเพื่อประเพณีเพื่อการศึกษาและเพื่ออาชีพ นอกจากนี้ยังปรากฏบทบาทที่จะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของสังคมสงฆ์ เช่น ไบ๋ห่วย จำหน่ายวัดดงมดคล เทียวตอนกลางคืน ซึ่งเป็นสิ่งที่พระสงฆ์ไม่ควรกระทำ ดังที่ ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ (2533) กล่าวว่าความล้มเหลวของพระสงฆ์ในปัจจุบันส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พระสงฆ์ไม่ปฏิบัติตามศีล ตามธรรม ตามวินัย อันเป็นพุทธบัญญัติของพระพุทธองค์ แต่กลับประกอบกิจกรรมที่ขัดต่อคำสอนของพระบรมศาสดา

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจะมีบางประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งอาจเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป กรอบของการศึกษาเปลี่ยนไป เช่น รูปแบบของภาพยนตร์ที่แตกต่างกัน สื่อยังคงผลิตซ้ำบทบาทของพระสงฆ์ที่มีทั้งด้านดีและไม่ดี โดยใช้เทคนิคการนำเสนอความตลกขบขันผ่านพฤติกรรมด้านมืดของพระสงฆ์จึงมักมีโอกาสดำเนินมากกว่าภาพยนตร์ที่นำเสนอพระสงฆ์ในด้านดีเพียงอย่างเดียว ลักษณะดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการสะท้อนความจริงของสังคมสงฆ์ในประเทศไทยได้อย่างน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมุกตลกกับบทบาทของพระสงฆ์ในสื่อประเภทอื่น ดังจะเห็นว่าสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น ผู้คนให้ความสนใจกับสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมากพระสงฆ์จึงอาจมีวิธีการสอนธรรมะรูปแบบใหม่ ซึ่งอาจเชื่อมโยงสู่บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กฤษณ์ เพชรรัตน์. (2554). *มายาคติมุกตลกที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย กรณีศึกษา : ค่ายพระนครฟิล์ม*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตรจารย์สาขาสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

- กาญจนา เจริญเกียรติบวร. (2548). *การวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องตลกภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติพงษ์ ไซ์สติ. (2561). *นโม โอเค*. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=YwrJFvReac>
- ดุลยสิทธิ์ นียมกุล. (2552). *หลวงพี่กับผีขุน*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.facebook.com/103928234964102/videos/1504350439770331>
- ตะวัน เกียรติบุญญาฤทธิ. (2533). *พระราชวอโศกกับพุทธบัญญัติในพระไตรปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: ฟ้าอภัย.
- ธรรมทาส พานิช (บ.ก.). (ม.ป.ป). *พระสงฆ์*. ม.ป.ท : ม.ป.พ.
- บำเรอ ผ่องอินทรกุล. (2548). *หลวงพี่เท่ง*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=U29LFNNsG8k>
- _____. (2551). *หลวงพี่เท่ง 2 รุ่นฮาร่ารอย*. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=0toWEImGqJI>
- _____. (2553). *หลวงพี่เท่ง 3 รุ่นฮาเขย่าโลก*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=OlqWCJm2jUU>
- พงษ์ศักดิ์ พงษ์สุวรรณ. (2554). *เท่งโห่ จิวรบิน*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/296206465113610/videos/534847367834136>
- พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ. (2555). *ภาพยนตร์ตลก : กรณีศึกษาภาพยนตร์ตลกของไทยในช่วงปี 2548-2552*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิช ชุ่มเมืองปัก. (2547). *การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ตลกไทยยอดนิยมชุด "บุญชู" กับการสร้างสรรค์ของผู้กำกับภาพยนตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). *พจนานุกรม ฉบับราชราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- รุ่งอรุณ ชัตติวิเศษ. (2553). *ศักยภาพของมุกตลกและอารมณ์ขันในรายการโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรอนงค์ สุขยิ่ง. (2447). *การนำเสนอภาพพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยาม เจริญอินทร์พรหม. (2553). *การเล่าเรื่อง อารมณ์ขัน และบริบททางสังคมในภาพยนตร์ตลกไทยร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อานนท์ มิ่งขวัญตา. (2559). *หลวงพี่แจ๊ส 4G*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=hkESzajhnlA>
- _____. (2561). *หลวงพี่แจ๊ส 5G*. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=C0OmcFw8AE>
- _____. (2562). *หลวงตามหาเฮง*. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=39ACIURsXJE>
- อุดม อุดมโรจน์. (2549). *มากับพระ*. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=7c-bRSERLAo>